

SZEXUÁLIS ORIENTÁCIÓ, NEMI IDENTITÁS ÉS SPORT

*Válogatott kutatási eredmények
és cselekvési javaslatok*

MAGYARORSZÁG

**OUT
SPORT**

Az Európai Unió
Erasmus+ programjának
társfinanszírozásával

Töltsd ki te is az európai LGBTI sportügyekről szóló kérdőívet!

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

out-sport.eu

Play friendly.
Play proud.

HALLASD A HANGOD!

Deutsche
Sporthochschule Köln
German Sport University Cologne
Institute of Sociology and
Gender Studies

Fontosnak tartottuk, hogy a felmérést semleges módon hirdessük azért, hogy elérjük azokat az LGBTI embereket, akiknek vannak negatív tapasztalataik a szexuális orientációjukkal és a nemi identitásukkal kapcsolatban, és azokat is, akiknek nincsenek ilyen tapasztalataik. Emiatt hírdetéseinkben nem is használtuk a "negatív élmények", "diszrimináció" vagy "zaklatás" kifejezéseket.

**MI AZ OUTSPORT?
SZÚRÓPRÓBA
SPORTTEVÉKENYSÉG**

KIZÁRTSÁG

HOMOFÓBIA ÉS TRANSZFÓBIA A SPORTBAN

HOMOFÓB ÉS TRANSZFÓB MEGNYILVÁNULÁSOK

SZEMÉLYES NEGATÍV TAPASZTALATOK

KIHEZ LEHET PANASSZAL FORDULNI?

INKLUZÍV STRATÉGIÁK MEGVALÓSULÁSÁNAK TÁMOGATÁSA

TRANSZNEMŰEK

CSELEKVÉSI JAVASLATOK A FRIGO-TÓL

www.camera.it

MI AZ OUTSPORT?

Az **OUTSPORT** egy egész Európára kiterjedő projekt, amely a sport világában a nemi identitáson vagy a szexuális beállítottságon alapuló diszkrimináció elleni küzdelmet tűzte a zászlajára. Az Erasmus+ program társfinanszírozásában megvalósuló projekt legfőbb elemei közé a kutatás, a kommunikáció, a sportolók, oktatók és edzők közötti kapcsolatépítés és érzékenyítés tartozik.

2018-ban 28 EU-tagállamban 5500 megkérdezett részvételével online megkeresés formájában került sor az LMBT közösséghez tartozó személyekkel kapcsolatos tapasztalatok felmérésére. Mindemellett Magyarországon a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB) és a Magyar Szabadidősport Szövetség (MSZSZ) egy-egy képviselőjét

is megkérdezték arról, milyen stratégiával küzdenek a sport területén a homo- és transzfóbia ellen.

A kutatás részletes eredménye a www.out-sport.eu oldalon olvasható.

A továbbiakban a Magyarországra vonatkozó eredményeket ismerheti meg.

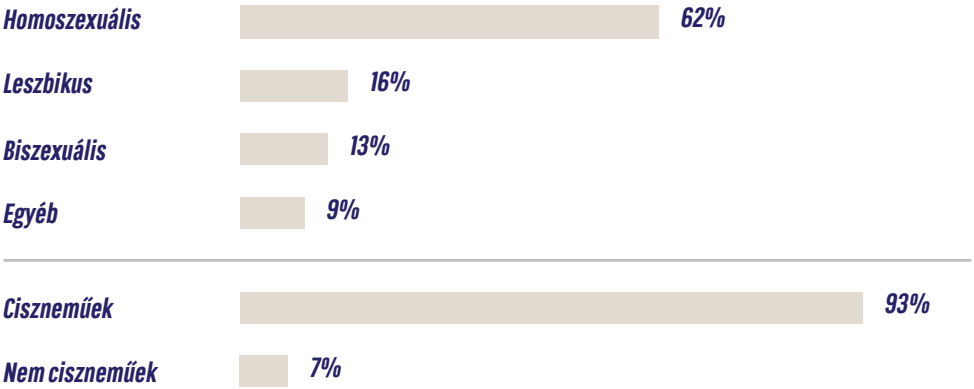
SZÚRÓPRÓBA

Magyarországon 304 ember vett részt az internetes közvélemény-kutatásban. A válaszadók átlagéletkora 27 (±9) év volt.

A megkérdezettek 62%-a melegnek, 16%-a leszbikusnak, 13%-a biszexuálisnak, 9%-a pedig más szexuális irányultságúnak vallotta magát. A nemi

identitás vonatkozásában a válaszadók több mint két harmada férfiként (69%), 26%-a nőként, 5%-a pedig nem binárisként sorolta be magát.

A felmérésben résztvevők 7%-ának nemi identitása nem egyezett meg a születéskor megállapított társadalmi nemmel.

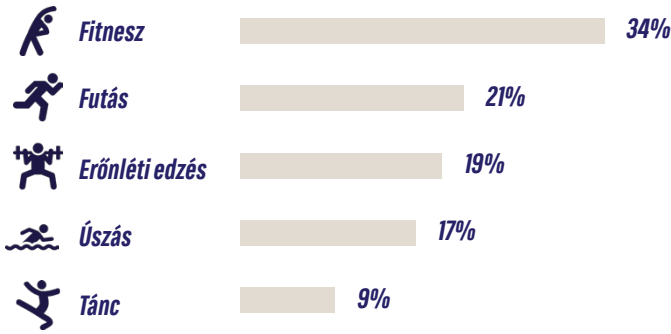

1. ábra: Szexuális irányultság és nemi identitás (n=304)

SPORTTEVÉKENYSÉG

A megkérdezettek 84%-a az utóbbi 12 hónapban aktív sporttevényt élt, 10%-uk korábban, 6%-uk pedig soha nem volt aktív (az iskolai sportfoglalkozá-

sokat nem vettük figyelembe). Az aktívan sportolók körében a fitnesz, a futás és az erőnléti edzés volt a legkedveltebb.

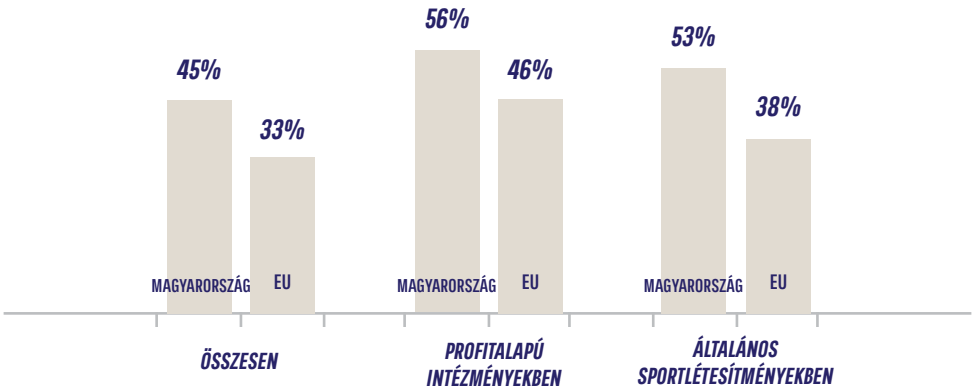

2. ábra: A legnépszerűbb fő sporttevékenységek (n=254)

Összességében az egyéni sportok aránya (87%) messze meghaladja a csapatsportok arányát (11%). A fő sporttevékenységek között a legnagyobb arányban a szabadidős sportok (68%) és a küzdősportok (26%), kisebb arányban pedig az élsport (7%) képviselteti magát. Az esetek nagy részében a megkérdezettek egyénileg (33%), profitalapú létesítményekben (27%) vagy egyesületekben (23%) sportolnak.

Az LMBT közösség tagjainak fenntartott sportszervezetek 9%-os aránya inkább egyedinek tekinthető.

Az aktív sportolók majdnem fele teljes egészében elrejtette szexuális irányultságát, illetve nemi identitását, 18%-a pedig a sporttevékenységük során (szinte) mindenkiel szemben színt vallott (az EU-ban ez az arány 36%). Az LMBT közösséghez nem kapcsolható, profitalapú intézményekben vagy az általános sportolási lehetőségeket kínáló sportlétesítményekben a sportolók gyakran nem beszélnek nemi identitásukról vagy szexuális irányultságukról.

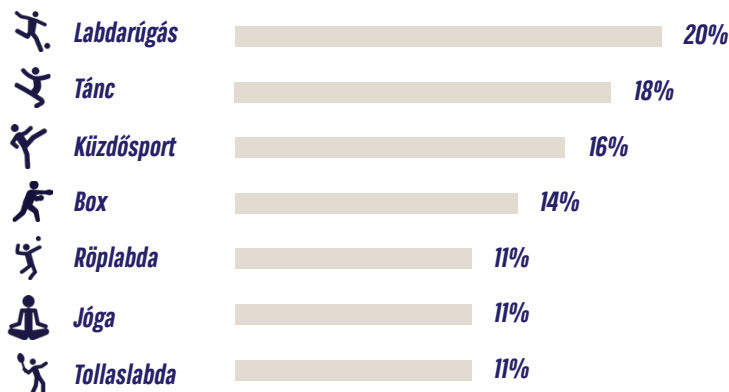

3. ábra: A nemi identitásukat vagy szexuális irányultságukat a sportban titkolók aránya (n=170)

KIZÁRTSÁG

A megkérdezettek 16%-a szexuális irányultága vagy nemi identitása miatt bizonyos sportokból kizárva érzi magát. Itt elsősorban a labdarúgásról, a táncról és a küzdősportokról van szó. A transz-

neműek alapvetően nagy arányban érzik kizártnak magukat (35%).

4. ábra: Azok a sportágak, amelyekből az adott személyek kizárva érzik magukat (egyesekek több sportágat is említettek, n=44)

Az LMBT közösség tagjainak vagy az etnikai kisebbséghez tartozóknak a kirekesztését a MOB elítélendőnek tartja: „Nem téma ez. Azért annyira zseniális a sport,

mivel annyira nem számít, hogy ki honnan jött. Felmész a szőnyegre, beugrasz a medencébe és onnan csak az számít, hogy milyen gyors és milyen erős vagy. Ezt mi imádjuk benne.” (HOC)

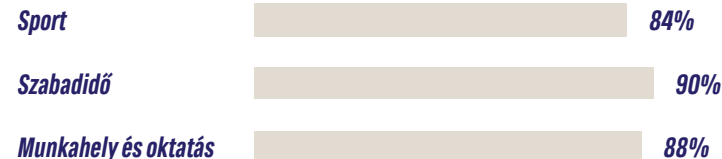
HOMOFÓBIA ÉS TRANSZFÓBIA A SPORTBAN

A sportban a homofóbia és a transzfóbia, azaz a szexuális irányultság vagy a nemi identitás miatti előítéleteken alapuló kirekesztés ismert jelenség. A megkérdezettek 86%-a úgy véli, hogy a homo-

fóbia, míg 85%-a úgy, hogy a transzfóbia jelen van a sportban.

HOMOFÓB ÉS TRANSZFÓB MEGNYILVÁNULÁSOK

A homofób és transzfób nyelvi megnyilvánulások általánosak a sportban, de más szabadidős tevékenységekben, sőt a munkahelyeken és a köz-
 zetésben is megjelennek.

5. ábra: Tapasztalt homofób és transzfób megnyilvánulások (n=268)

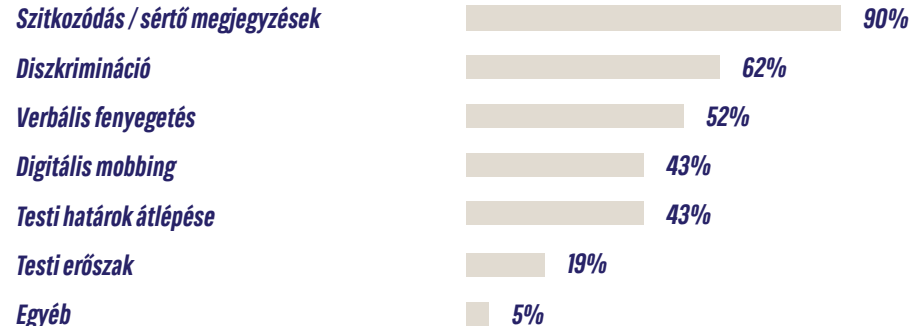
A saját sportágukban az aktívan sportoló megkérdezettek 49%-a tapasztalt homofób vagy transzfób megnyilvánulást, sőt emiatt tizből kilencen érintettek vagy kirekesztettek is érezték magu-

kat. A homofób és transzfób megnyilvánulások elsősorban a küzdősportokban (73%) és a csapat-sportokban (62%) voltak megfigyelhetők.

SZEMÉLYES NEGATÍV TAPASZTALATOK

Az aktívan sportolók 13%-ának volt olyan személyes negatív élménye az elmúlt 12 hónapban a sport területén, amely szexuális irányultságához vagy nemi identitásához kapcsolódott. Ezek a homo- és transzfób esetek

különböző formában és gyakorisággal voltak tapasztalhatók. A legtöbb esetben gyűlöletbeszéd vagy strukturális diszkrimináció formájában jelenik meg, de fenyegetésre, digitális mobbingra vagy támadásokra is van példa.

6. ábra: A sportban tapasztalt negatív élmények formái (n=21)

A transzneműek (29%) sokkal gyakrabban érintettek, mint a ciszneműek (12%). A leszbikus nőket (19%) gyakrabban érik negatív élmények, mint például a meleg férfiakat (11%) vagy a biszexuális személyeket (10%).

Bár a megkérdezettek a szexuális irányultságuk és nemi identitásuk kapcsán tapasztalt személyes negatív élmények körében különböző eseteket említenek, a válaszokból kiderül, hogy az egyes szervezetek nincsenek felkészülve a

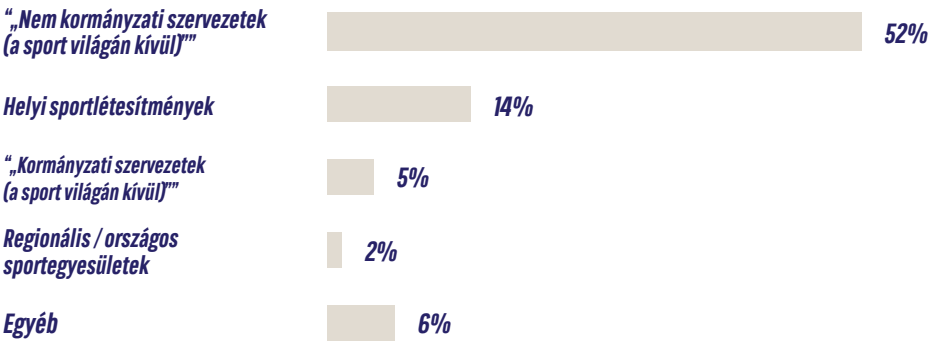
leszbikus vagy meleg sportolók problémáinak, diszkriminációjának vagy a velük kapcsolatos kihívásoknak a kezelésére.

„Ez így nem téma. Az meg fel sem merülhet, hogy valakit emiatt hátrányos megkülönböztetés érjen. Szó nincs róla, dehogyis.” (HOC)

KIHEZ LEHET PANASSZAL FORDULNI?

A válaszadók 97%-a nem jelenti hivatalos szervnél a homofób vagy transzfób megnyilvánulásokat. Ennek az a legfőbb oka, hogy az ilyen fajta zaklatásokat az illetékesek általában jelentéktelen problémaként kezelik (53%) vagy kételkednek a hatóságok hatékony fellépésében (36%). A válaszadóknak több mint a fele ismeri azokat a nem sporthoz kapcsolható fórumokat, ahol panaszuknak hangot adhatnak. Azzal azonban csak minden hetedik megkérdezett volt tisztában, hogy

a sport világában hova fordulhat problémájával. A közvélemény-kutatásban résztvevő magyarok 29%-a (az EU-ban 38%-a) semmilyen érdekvédelmi fórumot nem ismer.

Egyet sem ismer 29%

7. ábra: A lehetséges érdekvédelmi fórumok ismerete (egyesekek több fórumot is említettek, n=63)

A megkérdezett szervezetekig általában el sem jutnak azok az esetek, amikor valakit szexuális irányultsága és nemi identitása miatt különböztetnek meg. Ha még nyitottak is lennének a helyzet kezelésére - hiszen például és az olimpiai sportolók számára minden problémás kérdés tekintetében a MOB szolgál érdekvédelmi fórumként - egyetlen konkrét kapcsolattartó személyt vagy cselekvési protokollt sem tudtak megnevezni. Ennek oka tehát sokszor nem az elzárkózás, hanem a kapacitás és a problémás esetek ismeretének hiánya

„Kihez tudna fordulni? Bárkihez. Az iroda email címére ha ír, válaszolunk. Nyitott ajtókkal működünk. Nincs hátrány, ha erre gondolsz.” (HOC)

INKLUZÍV STRATÉGIÁK MEGVALÓSULÁSÁNAK TÁMOGATÁSA

Mivel egyik szervezet sem foglalkozik az LGBT közösséghez kapcsolódó kérdésekkel, a beszélgetések során a nemek egyenlőségét támogató intézkedésekre helyeződött a hangsúly. Mindkét szervezet újra és újra kifejezetten aláhúzta, hogy tevékenységében „a sport mindenkié” alapon gondolat játssza a központi szerepet, hangsúlyozva ezzel, hogy speciális célcsoportoknak nem szerveznek saját rendezvényeket és nincsenek ilyenekhez kapcsolódó intézkedéseik sem. Bizonyos célcsoportokhoz kapcsolható, kifejezett diszkriminációellenes munkát egyik szervezet sem végez. A MSZSZ például próbálkozott a kifejezetten nők számára szerveződő speciális sportrendezvényekkel, hiszen még mindig hátrányos helyzetű csoportnak tartják a nőket, azonban a rendezvényeken a férfiak is részt akartak venni.

„Nem csinálunk ilyen külön, extra célzott rendezvényeket, volt ilyen. Nőknek szerveztünk mozgásfesztivált és bejöttek a férfiak, és megint ott

álltam a problémámmal, hogy akar sportolni a férje is. Csak nem mondom neki, hogy nem sportolhat? Hülyén néz ki, hogy miközben azért küzdök, hogy minél többen sportoljanak, valakinek azt mondom, hogy ne haragudj, itt csak nők sportolhatnak. És akkor jött az, hogy, mert ugye ez egy esélyhátrányos terület volt a nők, ja és most is az, egyébként, próbáltuk fölzárkóztatni, de elementárisan jött, hogy jöttek a pasik is. Hát akkor sportoljanak ők is.” (HRFS)

A nemek közötti egyenlőség és „a sport mindenkié” elv megvalósulását a nemzetközi események és az együttműködés, valamint az állami szervezetektől való függetlenség segítheti elő. Ugyanakkor mindkét szervezet az emberek különbözőségében rejlő értékeket előre mutató tényezőként emeli ki; a szervezetek nem foglalkoznak explicit módon a kisebbségek problémáival, és tagadják, hogy a sport bizonyos csoportokat nagy kihívások elé állítana.

TRANSZNEMŰEK

A szervezetek a nemi identitással éppoly kevésbé foglalkoznak, mint a szexuális irányultsággal. Magyarországi transznemű sportolókat nem is ismernek, ezért a transzneműség fogalma kizárólagosan történelmi kontextusba ágyazva, Caster Semenya neve kapcsán bukkan fel. Arról nem esik szó, hogyan viszonyulnának a transzneműekhez a sportgyakorlatban vagy a sportrendezvényeken, ha az aktuális volna.

„Ez már egy slágertéma. Nem nálunk szervezeti szinten, de ez a téma egyidős a sporttal. „Mindenki emlékszik arra a dél-afrikai atlétára, aki sokak szerintem nem is nő, hanem férfi és csak injekciókkal versenyezhet. Az atlétikai bizottság ezzel sokat foglalkozik. Azt gondolom, hogy ez egy érdekes momentum, amivel sokan nem mernek foglalkozni, mert olyan ajtókat nyit ki, amin okán nem mernek belépni, kilépni. Ezt érezni is, hogy mindenki ódzkodik az ügytől.” (HOC)

CSELEKVÉSI JAVASLATOK A FRIGO-TÓL

A felmérések egyértelműen azt mutatják, hogy a magyar társadalom nem annyira nyitott és elfogadó, mint a megkérdezett szövetségek alapelvei és vezetői. Az LMBT közösség tagjai bizonyos helyzetekben jobbnak látják nem felvállalni identitásukat, kerülnek veszélyes (nek gondolt) társaságokat és környezetet. A szakadék még mindig hatalmas az elvek, a törvény és a valóság között. A kultúra, a szórakozás, a művészet, sőt még a politika területén is vannak már nyíltan LMBT híres személyek Magyarországon. Az élsportot még nem érte el a coming out, pedig nagyon sokat segítené, ha lennének sikeres és mindenki által tisztelt és kedvelt nyíltan LMBT sportolók Magyarországon is. Hasznos lenne, ha a sportszervezetek életébe is be tudnának olyan LMBT személyek is kapcsolódni, akik nyíltan felvállalják identitásukat. Úgy tűnik, hogy a szervezetek egy része erre akár nyitot is lennen.

Bár úgy tűnhet, hogy a sport mindenkié és nincs igény kisebbségi eseményekre és külön edzésekre, a valóság teljesen mást mutat. Ennek tudatosítása fontos lenne a szervezetek vezetői részére, és ebben talán legjobban az olyan országok szervezetei tudnának segíteni, ahol hagyománya van a deklaráltan különböző célcsoportoknak szánt rendezvényeknek. A tudatosítás nagyon fontos a különböző társadalmi csoportok tagjai között is. A „sport mindenkié” természetesen nem azt jelenti, hogy az egyes társadalmi csoportoktól láthatatlanságot vár el a többség. Csak úgy lehet a kisebbségi csoportok helyzetének javítása és láthatóságának növelése, ha a csoport tagjai nem bújkálnak, hanem felvállalják identitásukat akár a sport területén is.

Mindez rengeteg időt, energiát és természetesen pénzt igényel. A mai alulfinanszírozott szervezetektől ezt a fajta munkát jelentős anyagi és emberi erőforrás támogatása nélkül nem lehet elvárni.

EDITORS: Prof. Dr. Ilse Hartmann-Tews, Dr. Birgit Braumüller, Tobias Menzel (GSU Cologne)
Gábor Laszlo, Laszlo Földi

CONTACT: German Sport University Cologne
Institute of Sociology and Gender Studies
Am Sportpark Müngersdorf 6
50933 Köln
email: outsport@dshs-koeln.de

LAYOUT & DESIGN: Edoardo Peltrini

DATE: November 2019

WEB: www.out-sport.eu

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

WWW.OUT-SPORT.EU

